

40 / Z RAPORU

MURAT
YÜLEK

PROF. DR. MURAT YÜLEK

İSTİTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ

Makroekonomik istikrar bir kamusal maldır ve devletin en önemli sorumluluklarından birisidir

İktisat teorisinde “mal/ürün” kavramı ikiye ayrılır. Özel ürünler (mallar) ve kamusal ürünler (malları). Özel ürünler, özel mülkiyeti olabilen yani sadece size ya da bana ait olabilen mallardır. Örneğin, Ayşe ücretini ödeyerek bir kg elma satın aldığı zaman, elmaların sahibi Ayşe'dir. Ayşe'ye ait olan bu elmaları Ahmet yiyemez.

Kamusal mallar ise üzerinde kişilerin mülkiyet hakkı tesis edemediği mallardır. Örneğin, kuaför hizmetleri özel mal statüsündeyken kolluk ya da askeri güçler tarafından sağlanan güvenlik hizmeti kamusal mal niteliği taşır. Kolluk güçleri tarafından sağlanan güvenlik hizmeti sadece Ayşe'ye ya da sadece Ahmet'e ait olamaz; her ikisini de ve esasen tüm toplumu kapsar. Kamusal mallar en başta güvenlik, eğitim ve fiziki altyapıyı kapsar. Halktan toplanan vergilerle finanse edilen cadde ve sokaklar, kaldırımlar ya da devlet okulları tüm halka açıktır. Ordu, güvenlik hizmetini tüm halka sağlar.

Kamusal mal arzını sağlamakta devletin temel hedefi halkın maddi refahını artırmak ve iktisadi kalkınmayı hızlandırmaktır. Bu amaçla halka üzerine vergi salar; halktan topladığı vergileri ise doğru yerlere harcaması gerekir. En iyi örnekleri Doğu Asya ülkelerinde görülen “kalkınmacı devlet” uyguladığı politikalarla ve ürettiği kamusal mal arzıyla, 20'inci yüzyılın ikinci yarısında kalkınma açısından eşsiz örnekler ortaya koymayı başardı.

Bir başka deyişle, kamusal mal

arzu miktarı ve kalitesi ile kalkınma süreci arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Güney Kore ve Tayvan gibi ülkelerde devlet bir taraftan eğitim sistemine ve fiziki altyapıya yatırım yaparken diğer taraftan da sanayi politikaları ile hızlı ve katma değerli sanayileşme sürecini başardı. Yarım yüzyıldan daha kısa bir süre içinde Güney Kore dünyanın en büyük otomobil ve akıllı telefon ihracatçılarından, Tayvan ise dünyanın en büyük elektronik yonga tasarlayıcı ve üreticilerinden birisi haline geldi. Bu ülkeler bu şekilde dünyanın en fakir ülkeleri arasından en zengin ve müreffeh ülkeleri arasına girdiler.

Modern dünyada sanayileşme, istihdam, ihracat gibi kritik ekonomik faaliyetler büyük ölçüde şirketler tarafından sağlanır. Bilindiği gibi, bu faaliyetleri devlet eliyle yönetmek isteyen sosyalist ülkelerin ekonomileri 20'inci yüzyılın sonunda tamamen çöktüler. Yüz milyonlarca insan, sosyalist rejimleri temel almış bu ülkelerde onlarca yıl boyunca acı çektiler. Sosyalizm bu ülkelerde halkı eşitledi; ancak maalesef halkı yoksullukta eşitlediği için sosyal ve fiziki telefat büyük oldu. Tabii, sosyalist

MAKROEKONOMİK İSTİKRAR VE GÜVEN KALKINMANIN ANAHTARIDIR; EN ÖNEMLİ KAMUSAL MALLARDAN BİRİSİ. VE DE, DEVLETİN BOYNUNUN BORCUDUR.

olmayan serbest piyasa ekonomileri de kapitalist sistemin zorluklarını yaşadı. Birbiri ardına gelen finansal ve ekonomik krizler, öngörüldüğü gibi bu ülkelerde önemli sosyal problemleri de beraberinde getirdi.

Doğu Asya ülkelerinde yaşanan mucize kalkınma sürecinde işte bu şirketler önemli rol oynadı. Sony, Mitsubishi, Hyundai, LG, TSMC, Asus vs. istihdamı, sanayileşmeyi, ihracatı bu şirketler gerçekleştirdi. Ancak, bu şirketlerin başarıları bir vakum içinde ortaya çıkmadı. Devlet aygıtı bu şirketlere teknolojiye, insana, ihracata yatırım yapabilecekleri elverişli bir ortam sağlamasaydı bu başarılar elde edilemeyecekti.

Devletin hızlı kalkınma için sağladığı bu ortama makroekonomik istikrar ve güven diyoruz. İşte bu hizmetin, devlet tarafından kalkınma sürecinde sağlanan en önemli kamusal mal olduğuna hiç şüphe yok. Bir başka deyişle, devlet tarafından sağlanması gereken en önemli kamusal malların başında makroekonomik istikrar ve güven gelir. İstikrarsız ve güvensiz bir ortamda şirketler (ve insanlar) uzun vadeye yeteri kadar yatırım yapamazlar. Yani, teknolojiye, beşeri sermayeye, sanayi tesislerine...

Makroekonomik istikrarın ölçümü ise enflasyon ve faiz, bütçe açıkları, AR-GE yatırımları, kurların istikrarlı olması gibi kriterlerle yapılır. Gelişmiş istikrarlı ülkelerde piyasa faizleri (devletin ve şirketlerin

borçlandığı faizler) düşüktür. Enflasyon düşüktür. Kurlar istikrarlıdır. AR-GE yatırımları yüksektir.

Siyasi istikrar, yöneticilerin liyakati ve devamlılığı da makroekonomik istikrar ve güvenin temelinde yatar. İşin algı boyutu da büyüktür. O yüzden örneğin CDS'lere de bakılır. CDS'ler yükselirse ülkenin borçlanma faizleri yükselir. Riskli görünmek devlete ve şirketlere ağır bir yük getirir.

Hülasa, makroekonomik istikrar ve güven kalkınmanın anahtarıdır; en önemli kamusal mallardan birisidir. Ve de, devletin boynunun borcudur.